

INFORMACIONS

Equipaments i serveis del Jardí
Fons d'aigua potable.

Recomanacions i advertiments

No es permès sortir dels camins ni agafar flors, fruits o llavors. No es permès jugar a pilota, circular en bicicleta, ni l'entrada d'animals.

Horaris

novembre, desembre i gener, de 10 a 17 h. Febrer, març i octubre, de 10 a 18 h. Abril, maig i setembre, de 10 a 19 h. Juny, juliol i agost, de 10 a 20 h. El Jardí romandrà tancat l'1 de gener i el 25 de desembre.

Per a més informació: Jardí Botànic de Barcelona

Àrea Metropolitana de Barcelona. Servei de Promoció i Conservació de l'Espai Públic. www.amb.cat

DADES TÈCNiques I ESTADÍSTiques

Superfície: 2,4 ha

Inauguració: 1930

Reobertura: 2003

Població de Barcelona 2011: 1.615.448 habitants

COM ARRIBAR AL PARC

En autobús:

100 Bus Turístic. Ruta Sud (vermella)

55 Parc de Montjuïc - Pl. Catalana

150 Pl. Espanya - Castell de Montjuïc

125 La Marina - La Marina

En metro: L1 i L3 (Espanya). A l'av. Maria Cristina pujar per les escales mecàniques que van cap al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC). L'entrada al Jardí és darrera l'aparcament del museu, al costat de les escales mecàniques, que envolten el monument a Francesc Ferrer i Guàrdia.

En vehicle privat: L'accés al Jardí és a l'avinguda dels Muntanyans, darrera l'aparcament del MNAC.

Jardí Botànic Històric

Jardí amagat

© ÀREA METROPOLITANA DE BARCELONA
Direcció de Serveis de l'Espai Públic

COORDINACIÓ, RECERCA I TEXTOS

Josep M. Montserrat Martí,
director del Jardí Botànic de Barcelona
Lurdes Planes i Sant-romà, geògrafa
Servei de Promoció i Conservació

DISENY GRÀFIC

Olivia de Disseny
Eric Foch i Urbana Solans

CORRECCIÓ DE TEXTOS

Sira Ponsa Cervera, correctora

PLÀNOLS

Roser Vives de Dellàs, enginyer agrònom

FOTOGRAFIA

Ernest Costa i Savcia
Ramón Torres Vaktivia (foto cançoner)

COL·LABORACIONS

De l'equip del Jardí Botànic de Barcelona, han col·laborat en la selecció i identificació d'espècies Josep M. Montserrat, Josep Gómez, Miquel Verú i Samuel Pyke.

IMPRESSIÓ

Agpograf

Desembre de 2012

SITUACIÓ

L'indret

El Jardí Botànic Històric, un petit tresor de la jardineria barcelonina, s'amaga dins de dos clots procedents d'antigues pedreres, al sector de la Foixarda de Montjuïc, darrere del Museu Nacional d'Art de Catalunya. El fet de tractar-se d'un lloc enclotat, a l'obaga de Montjuïc, fa que l'aire fred s'acumuli a baix i les temperatures del fondal siguin fins a quatre graus inferiors a les de la part superior del sot. Aquesta circumstància facilita el desenvolupament d'espècies de caràcter eurosiberià, pròpies de climes més freds.

LA HISTÒRIA

L'Exposició Internacional del 1929 va oferir la primera gran oportunitat d'afrontar el repte d'integrar Montjuïc a la trama urbana de Barcelona. La idea era transformar la muntanya en un gran parc urbà, el segon després de la Ciutatella, capaç d'acollir les principals instal·lacions i equipaments culturals de Catalunya. Per a la gran exposició es van iniciar alguns dels jardins més notables que, encara avui, formen part del patrimoni verd de la ciutat.

Francesc Cambó va encarregar a J. C. N. Forestier el disseny dels jardins que havien d'envoltar l'Exposició. La influència de Forestier en la jardineria barcelonina va ser molt important. Li devem el disseny d'alguns dels millors jardins de la ciutat, la introducció de nombroses espècies noves i la formació, a través de seu deixeble Nicolau M. Rubió i Tudurí, d'una notable escola de paisatgisme i jardineria. Forestier procedia del servei de parcs i jardins de París, però l'experiència adquirida a Buenos Aires li va permetre la utilització (al Parc de Maria Luisa de Sevilla, primer, i a Barcelona, després) de nombroses espècies sud-americanes, que encara avui donen caràcter als nostres jardins. Entre les més notables podem esmentar la tipuana (*Tipuana tipu*), la bellaombra (*Phytolacca dioica*), la xicranda (*Jacaranda ovalifolia*) o l'eritrina de Benthham (*Erythrina falcata*).

Amb l'empena de l'Exposició no n'hi va haver prou per completar els jardins previstos. Com altres vegades en la nostra història, es va fer de la necessitat virtut i es va encarregar a Pius Font i Quer la construcció d'un jardí botànic que substituís els dos parterres del davant del Museu de Ciències Naturals de la Ciutatella, que fins aleshores intentaven fer-ne la funció. L'any 1930, amb més voluntat que diners, Font i Quer va començar a reunir una col·lecció notable de plantes endèmiques i rares obtingudes especialment a la península Ibèrica, a les illes Balears i al Marroc. Una de les primeres fou un exemplar d'alc, trasplantat des del parc de la Ciutatella per simbolitzar la continuïtat del nou

jardí amb el Museu de Biologia del qual depenia. Un esqueix d'aquella planta encara creix prop de l'olivera de l'entrada. El jardí s'havia d'estendre per les pedreres de la Foixarda fins a arribar a la plaça de Sant Jordi, tot enllaçant amb altres jardins construïts per Forestier, però no va passar de les dues primeres pedreres, poc més del 20% de l'espai previst. Pius Font i Quer va ser un personatge clau en l'estudi de les ciències naturals a Catalunya i a Espanya. Sancionat pel franquisme per catalanista, va veure restringida la seva activitat acadèmica i professional.

Segona inauguració del Jardí Botànic Històric el 17 de juliol de 1941.
Assistents: Miguel de los Santos (administrador apostòlic de la diòcesi), Miquel Mateu (alcalde de Barcelona) i Antoni de Bolós (director de l'Institut Botànic).
Arxiu Nacional de Catalunya / fons Bragallí

L'any 1940, Antoni de Bolós es va fer càrrec de la direcció de l'Institut Botànic i hi va incorporar noves col·leccions de plantes dels Pirineus i de les illes Balears. El mateix any s'hi va traslladar l'Institut Botànic que, gràcies a Font i Quer i a la Junta Municipal de Museus de Ciències Naturals, acollia ja aleshores els principals herbaris i la millor biblioteca especialitzada en botànica de Catalunya. El Jardí Botànic Històric no es va inaugurar oficialment fins al 17 juliol de 1941. Malgrat totes les dificultats, s'hi van conrear algunes de les plantes més rares de la flora nord-africana i peninsular. Gràcies a la seva activitat es va poder salvar de l'extinció la **lisimàquia menorquina**, actualment cultivada a nombrosos jardins botànics i reintroduïda a les seves poblacions naturals l'any 1954, quan Antoni de Bolós inicià i publicà la primera replantació peninsular d'una espècie extingida.

La necessitat de construir accessos per als nous equipaments olímpics, l'any 1986, va afectar seriosament l'estabilitat de les parets verticals del jardí i en va comportar el tancament. Un cop realitzats els corresponents treballs de restauració i consolidació, es va obrir novament al públic (només el sector del Sot de l'Estany) el mes d'octubre del 2003 i des de novembre de 2004 la Mancomunitat de Municipis de l'AMB en gestiona el manteniment integral. Avui, a més de setanta anys de la seva plantació, el Jardí Botànic Històric ofereix una agraïda resposta a l'encert de la seva creació: un conjunt vegetal de dimensions i qualitats excepcionals.

COM ÉS EL JARDÍ

El Jardí Botànic Històric ocupa dues zones enclotades conegudes com el Sot de l'Estany i el Sot de la Masia. Ara com ara, el Sot de l'Estany és l'únic que es pot visitar i el de més importància botànica pel fet d'acollir importants exemplars d'arbres i espècies d'elevat interès botànic.

La plaça d'accés

Abans d'entrar, a banda i banda de la porta, dues acàcies donen la benvinguda al visitant. Una és l'**acàcia caven**, originària del centre de Xile, i l'altra un **aromer**, procedent de l'Amèrica Central. Eugeni Sierra va plantar la primera l'any 1974, a partir de llavors obtingudes a Xile. L'aromer és important des del punt de vista històric. Fou una de les primeres espècies útils trobades al nou món. Tobia Aldini la va descriure científicament a començament del segle XVII, quan realitzava l'inventari dels jardins dels Farnesio a Roma, on interessaven especialment les plantes americanes.

La plaça vestibul és l'espai més gran del jardí i ofereix una bona col·lecció de plantes notables. A la dreta, hi ha una **agrella** arbustiva de les Canàries i un grup espectacular de **ciques***, amb vuit exemplars principals, de diferents alçades i edats, que formen un bonic conjunt*. Entre les ciques una *Araucaria angustifolia* evoca paisatges remots i antics. Un altre arbre remarcable és l'**olivera**, amb un aire molt més esvelt de l'habitual en l'espècie, prop d'un parell de savines. Aquest exemplar ha pogut créixer lliurement, sense les pressions de l'agricultura, durant més de 70 anys. El resultat és un magnífic exemplar desenvolupat amb el seu port natural, difícilment observable a la natura.

El Sot de l'Estany

La baixada, pel camí de la dreta, comença entre vegetació mediterrània: aladerns, boxos de les Balears, llentiscles, savines i noguerola, amb pins i alzines en l'estrat arbòri. El **càrritx** és la graminia de plomalls vistosos que cobreix els talussos. A Catalunya només abunda al Garraf i és freqüent a les Balears i al nord d'Àfrica. Després del primer revolt hi ha un gran **llessami groc**, sota el grupet de pinasses que cobreix el talús.

El paisatge es va tancant amb la baixada. Al peu dels cingles un grup d'alzines tortes, quasi centenàries, allunyen les branques de la pedra cercant la llum. L'efecte de paisatge centreeuropeu, frescal i ombrívol, esdevé dominant. En aquesta part del jardí l'espectacularitat de les pedreres i el relleu abrupte fan més intens l'efecte d'aïllament, mentre la llum, filtrada pel sostre arbòri, acaba de dibuixar l'indret únic i pintoresc que volien aconseguir els qui van projectar-lo fa més de setanta anys.

Un curs d'aigua permanent salta per la petita cascada i alimenta l'estany del fondal. La remor de l'aigua, sota l'empara dels grans arbres, genera una atmosfera tranquil·litzant que amara tots els racons. Per les escales, al costat del rierol, s'inicia el camí de tornada. Abans de pujar hi ha falgueres de diverses espècies, algunes umbel·líferes de lloc humits, com *Oenanthe crocata*, o la **cua de cavall**. Després del primer tram, la vegetació exuberant recorda els boscos perennifolis de les bagues meridionals properes al mar i els boscos de flors primitius. A prop ressalta un **teix** de capçada ben formada i, mirant enrere, les fulles lluents de l'*Hedychium gardnerianum*, zingiberàcia originària de Nova Zelanda, totalment adaptada a les condicions ombrívols del jardí.

Un cop passada la cascada, les escales segueixen entre un bosquet de margallons i un grup de cedres de l'Àtlas. Algunes moltes i hepàtiques creixen a terra, entre els maons de fàbrica. Abans d'arribar al pla superior, un caminet a l'esquerra mena a un grup de plantes molt interessants: des de la petita **lisimàquia** de Menorca, extingida de les seves poblacions naturals, fins a algun arbret de *Teline osmariensis*, una ginesta molt rara del nord del Marroc. A l'hivern i al principi de la primavera, multitud de violetes d'olor, entre les quals hi viu la *Viola catalonica*, de flors blanques, cobreixen el sòl.

De seguida es troba un gran **avellaner**, sota d'un **faig**. Al seu costat una liana enorme jeu a terra i s'arrossega buscant un arbre on enfilarse. Des que el Dr. Font i Quer la va plantar, els anys trenta, ja ha fet caure tres grans pins. Aquest exemplar masculí, d'un gènere molt primitiu de lianes (*Ephedra altissima*), ha trobat al Jardí Botànic Històric un hàbitat excepcional per créixer. És una planta que no té una tija prou forta per aguantar el seu propi pes. Per aquest motiu busca la llum enfilant-se pel tronc dels arbres veïns fins que el pes d'ambdós és tan gran que l'hoste es trenca i s'obre una gran clariana de llum on la liana prospera i cerca un nou arbre on trobar casa i nodriment. A la seva dreta hi ha una **òstria**, amb fulles que recorden una mica les dels dos lledoners que viuen a la vora.

L'efedra, la liana gegant del Jardí

Els arbres més alts

El fons del Sot acull alguns dels arbres més alts de Barcelona. El primer que veiem és un gran **freixe de Pensilvània**, de l'est dels Estats Units, amb l'escorça vermella i fulles compostes. Una gemma a l'axil·la del peciòl indica on acaba la fulla veritable. Altres exemplars notables són els dos peus de **ginkgo** masculins, que a la tardor brillen amb el seu fulfatge daurat entre el verd sempre present de **pins** i **alzines**.

Prop del lac hi viu un **carpi**, molt utilitzat als jardins d'Europa central, però del qual només es coneixen dues localitats espontànies a la Península. La **noquera alada de Rehder*** és l'arbre més gran i robust del seu entorn, un híbrid molt atractiu pel seu port, per la seva coloració tardoral i pels decoratius penjolls que formen flors i fruits. Al costat del rierol hi ha un **freixe de fulla petita**, l'exemplar més alt del jardí i un dels més alts de la ciutat. Les dimensions de la seva capçada no s'aprecien bé des de la base, però a la tardor, quan les fulles canvien de color, s'identifica perfectament des del camí de baixada. Al seu costat creix un **plàtan fals**, un espècie de port mitjà que, per les condicions òptimes de l'indret, ateny els 40 m d'alçada.

Aquest freixe de fulla petita és l'arbre més alt del Jardí

Plantes primitives

Les condicions d'ombra afavoreixen el creixement de plantes relacionades amb espècies molt primitives. D'algunes se'n coneixen fòssils semblants del Devonian superior i del Carbonífer, fa més de 300 milions d'anys. Totes les plantes necessiten aigua per viure, però algunes de les primitives, si no viuen en llocs molt humits, no es poden reproduir. És el cas de les falgueres, amb alternança de generacions independents i sense flors ni llavors veritables. Per reproduir-se, sota les fulles, tenen uns òrgans que alliberen espores de les quals neixen els individus reproductors, amb vida lliure. Al Jardí s'hi troben entre altres el **polístic setífer**, la **llengua de cèrvol**, la **falguera mascle**, **fàzia** i una falguera arborescent, del SW d'Àustràlia (*Dicksonia antarctica*). Altres espècies primitives són les ciques de l'entrada, la cua de cavall, els ginkgos, les efedres i les coníferes.

El Sot de la Masia

Passant pel túnel que hi ha sota les escales s'entra al Sot de la Masia. L'Associació de Ramaders va fer construir la masia com a granja model per a l'Exposició Universal de 1929. Es pretenia mostrar una representació de la vida rural catalana del començament del segle xx. El projecte del jardí, redactat per Font i Quer i W. Rothmaler el 1935, preveia convertir la masia en un centre per desenvolupar treballs de jardineria, llavors, multiplicació de plantes, laboratoris, investigació i cultius comparatius. Inicialment disposava de construccions annexes per exposar quadres d'animals (bòvids, bestiar de peu rodó, cabres, ovelles i porcs). Durant l'exposició, un monumental rellotge floral guarnia la coesteruda escala de maó de fàbrica, al costat del gran camforer.

Avui, quan el món rural que va impulsar la construcció de la masia està en vies de desaparició, el Jardí Botànic, amb la col·laboració de l'Associació d'Amics, desenvolupa un programa d'activitats centrat en les plantes útils a l'home, que la pagesia ha conreat des del Neolític. Recentment s'ha encetat una nova experiència. Es tracta d'un hort ecològic, que mostra com són i com creixen les espècies tradicionals i les llavors que produeixen.

El Sot de la Masia és un espai circular, com una gran caldera, més obert i ample que el Sot de l'Estany. La llum arriba fàcilment fins al fons i la humitat és més escassa. Com a conseqüència, les plantes que hi viuen també són diferents, amb més presència d'espècies mediterrànies. La visita es pot fer seguint el camí principal fins a la part més baixa, on hi ha la masia, o bé endinsant-se pels caminets, a diferents nivells, que ressegueixen les feixes separades per murets de pedra.

A la dreta del camí principal, tot el talús és cobert per una gran massa vegetal que tanca i protegeix el jardí. La formen arbres de fulla caduca (plàtans, oms, robinies, ailants i roures), amb un esplèndid **pi blanc** i una **morera de paper** al costat de l'entrada. El sotabosc és cobert principalment d'heures i arbusts perennifolis (troanes, aladerns, marfulls, llorens, pitòspors, bambús, etc), moltes vegades amb port arbori. Els replans de conreu arriben fins a baix, per l'altra banda del camí.

Florida hivernal de les nadesles

El mur que tanca per la part alta és cobert per una esplèndida massa fúscia de bugenvíll-lees. Un caqui bord destaca al primer replà. A banda i banda de les primeres escales, dos vells boxos obren el pas cap al gran camforer. A la dreta un magnífic exemplar de *Ginkgo biloba* femení, que produeix llavors comestibles, aguanta la terrassa central.

La capçada del gran **camforer** s'eleva ampla i ufanosa sobre el Sot de la Masia, mentre les seves arrels es relliguen amb formes curioses que les ajuden a ancorar-se millor al pendent del terreny. Els camforers, originaris del sud-est asiàtic, són arbres millenaris de la família de les lauràcies. Tenen les fulles coriàcies, ovalades o el·líptiques, de color verd brillant, i les flors molt petites i de color groc verdós. A partir d'un procés de destil·lació de la fusta s'obté la càmfora, amb nombrosos usos medicinals.

La capçada del gran camforer presideix el Sot de la Masia

Darrere de la masia hi creix un **roure pènel** i una **surera** i als marges que s'enfilen, a mà dreta, alguns exemplars de **sisal**, planta americana del mateix gènere que les atzavares, que subministra fibra per fer cordes. També hi ha algunes palmeres entre les quals destaquen les **washingtònies**, originàries de l'Amèrica Central, amb grans fulles palmades.

* Per a més informació vegeu les fitxes *La Noquera Alada* i *Les Ciques* de la col·lecció "Arbres i arbusts singulars dels parcs metropolitans".

Arbres del parc

Els perennifolis

Verds tot l'any amb fulles planes i més aviat petites de cutícula dura, fosca i brillant, per poder resistir temporades de sequera. N'hem distingit tres grups principals:

* Palmeres

Vegetals de tronc únic, sense ramificar, amb fulles i flors que neixen de l'estem.

- 1 *Chamaecyparis humilis*, **margalló**
- 2 *Phoenix canariensis*, **palmera de Canàries**
- 3 *Syagrus romanoffiana*
- 4 *Trachycarpus fortunei*, **palmera excelsa**
- 5 *Trachycarpus wagnerianus*
- 6 *Washingtonia filifera*, **washingtonia**

● Pins i altres coníferes

Plantes resinoses, amb fulles petites, estretes i allargades de cutícula molt dura.

- 7 *Araucaria angustifolia*, **arucària del Brasil**
- 8 *Cedrus atlantica*, **cedra de l'Àlps**
- 9 *Cupressus sempervirens*, **xiprer**
- 10 *Cycas revoluta*, **ciques**
- 11 *Ephedra altissima*, **efedra**
- 12 *Juniperus horizontalis*, **ginebró del Japó**
- 13 *Juniperus phoenicea*, **savina**
- 14 *Juniperus turifera*, **savina turifera**
- 15 *Macrozamia communis*
- 16 *Pinus halepensis*, **pi blanc**
- 17 *Pinus pinea*, **pi piroyer**
- 18 *Pinus nigra* ssp. *salmzmannii*, **pinassa**
- 19 *Taxodium distichum*, **xiprer dels pantans**
- 20 *Taxus baccata*, **teix**
- 21 *Tetracis articulata*, **savina de Cartagena**

● Altres perennifolis

- 22 *Acacia farnesiana*, **aromer**
- 23 *Acacia sellowiana*, **fejoca**
- 24 *Anagyris foetida*, **garrofer del diable**
- 25 *Buxus balearica*, **box balear**
- 26 *Carissa congesta*
- 27 *Casuarina cunninghamiana*, **casuarina**
- 28 *Ceratonia siliqua*, **garrofer**
- 29 *Cinnamomum camphora*, **canforer**
- 30 *Citrus aurantium*, **taronger agre**
- 31 *Colletia spinosissima*
- 32 *Cotoneaster coriaceous*, **grinyolera lletosa**
- 33 *Euphorbia dendroidea*, **lletassa**
- 34 *Furcraea bedinghousii*, **furcra**
- 35 *Hypericum canariensis*
- 36 *Ligustrum lucidum*, **troana**
- 37 *Myrrhinium atropurpureum* var. *octandrum*
- 38 *Myrtus communis*, **murtra**
- 39 *Olea europaea*, **olivera**
- 40 *Olea europaea* var. *sylvestris*, **ulastre**

- 41 *Pistacia lentiscus*, **lentiscle**
- 42 *Pittosporum revolutum*
- 43 *Quercus coccifera*, **garric**
- 44 *Quercus ilex*, **alzina**
- 45 *Quercus suber*, **alzina surera**
- 46 *Rhamnus alaternus*, **aladern**
- 47 *Schinus polygamus*
- 48 *Schinus terebinthifolius*, **pebrer bord del Brasil**
- 49 *Sebastiania brasiliensis*
- 50 *Senecio deltoides*
- 51 *Tamarix africana*, **tamarix africà**
- 52 *Telina osmanensis*

● Els caducifolis

Molt variables amb el pas de les estacions, adaptats a llocs amb aigua abundant, de fulles més o menys grosses que cauen a la tardor.

- 53 *Acacia caveni*
- 54 *Acer negundo*, **negundo**
- 55 *Acer pseudoplatanus*, **fals plàtan**
- 56 *Ailanthus altissima*, **ailant**
- 57 *Bauhinia forficata*, **pota de vaca**
- 58 *Broussonetia papyrifera*, **morera de paper**
- 59 *Carpinus betulus*, **carpi**
- 60 *Catalpa ovata*, **catalpa**
- 61 *Celtis australis*, **ledoner**
- 62 *Cercis chinensis*
- 63 *Cercis siliquastrum*, **arbre de l'amor**
- 64 *Corylus avellana*, **avellaner**
- 65 *Diospyros lotus*, **caqui bord**
- 66 *Fagus sylvatica*, **faig**
- 67 *Ficus carica*, **figuera**
- 68 *Fraxinus angustifolia*, **freixe de fulla petita**
- 69 *Fraxinus pennsylvanica*, **freixe vermell**
- 70 *Ginkgo biloba*, **ginkgo**
- 71 *Gleditsia triacanthos*, **acàcia de tres punxes**
- 72 *Gymnocladus dioica*, **cafeter de Kentucky**
- 73 *Juglans ailanthifolia*, **noguera japonesa**
- 74 *Koeleruteria paniculata*, **saborer de la Xina**
- 75 *Liriodendron tulipifera*, **tuliper de Virginia**
- 76 *Manihot carthaginensis*, **tapioca**
- 77 *Melia azadirach*, **mèlia**
- 78 *Morus alba*, **morera blanca**
- 79 *Ostrya carpinifolia*, **ostría**
- 80 *Peltophorum dubium*
- 81 *Pistacia atlantica*
- 82 *Pistacia terebinthifolius*, **noguera**
- 83 *Pterisanx x acerifolia*, **plàtan**
- 84 *Prunus avium*, **cirerer**
- 85 *Prunus mahaleb*, **cirerer de guineu**
- 86 *Pterocarya x rehderiana*, **noguera alada de Rehder**
- 87 *Punica granatum*, **maganer**
- 88 *Quercus cerricoides*, **roure cerriole**
- 89 *Quercus pubescens*, **roure martinenc**
- 90 *Quercus x kerneri*, **roure pínol híbrid**
- 91 *Robinia pseudacacia*, **robínia**
- 92 *Trautvetia sedifera*
- 93 *Ulmus glabra*, **oma**

■ Arbusts i altres plantes

- 1 *Acanthus mollis*, **acant**
- 2 *Antonium arborescens* "Zwartkop"
- 3 *Agave americana*, **atzavara**
- 4 *Agave ferox*, **farona**
- 5 *Agave sisalana*, **sisal**
- 6 *Allium triquetrum*, **vitrac**
- 7 *Aloe arborescens*, **àloe arborescent**
- 8 *Aloe maculata*, **àloe maculat**
- 9 *Aloe perfoliata*, **àloe**
- 10 *Ampelodesmos mauritanica*, **càrnix**
- 11 *Aspidistra alator*, **fulles de saló**
- 12 *Beschermetia yuccoides*
- 13 *Bougainvillea glabra*, **buguenvil·lea**
- 14 *Buddleja davidii*, **budleia**
- 15 *Bupleurum fruticosum*, **matabou**
- 16 *Busus sempervirens*, **box**
- 17 *Carex pendula*, **càrex**
- 18 *Crataegus monogyna*, **arç blanc**
- 19 *Convolvulus cneorum*
- 20 *Coronilla valentina* ssp. *glauca*, **carolina**
- 21 *Cotoneaster pannosus*, **cornera de jardí**
- 22 *Echium candicans*, **èquium**
- 23 *Fontanesia phyllisoides* ssp. *fortunei*
- 24 *Hedera helix*, **heura**
- 25 *Hedychium gardnerianum*
- 26 *Ins pseudocorus*, **liri groc**
- 27 *Jasminum mesnyi*, **llesami groc**
- 28 *Laurus nobilis*, **llorer**
- 29 *Lavandula x allardi*, **espigol**
- 30 *Lavandula dentata*, **espigol dentat**
- 31 *Lonicera fragantissima*, **lil·lago**
- 32 *Lysimachia minoricensis*, **lil·laga menorquina**
- 33 *Muehlenbeckia complexa*, **filferera**
- 34 *Homaliodium platycladum*
- 35 *Narcissus tazetta*, **naïla**
- 36 *Nerium oleander*, **baladre**
- 37 *Oenanthe crocata*
- 38 *Oenanthe fistulosa*
- 39 *Oplismenus undulatifolius*

- 40 *Osyris lanceolata*, **arraia**
- 41 *Palurus spina-christi*, **espinavessa**

- 42 *Phillyrea angustifolia*, **aladern de fulla estreta**
- 43 *Phillyrea latifolia*, **aladern fals**
- 44 *Phormium tenax*, **formi**
- 45 *Phyllostachys flexuosa*, **bambú**
- 46 *Plumbago auriculata*, **llessami blau**
- 47 *Pyracantha angustifolia*, **piracant**
- 48 *Rhamnus lycoides* ssp. *oleoides*
- 49 *Rosmarinus officinalis*, **romani**
- 50 *Rosmarinus officinalis* var. *prostrata*, **romani rastrer**
- 51 *Rumex lunaria*, **vinagre**
- 52 *Ruscus aculeatus*, **galzeran**
- 53 *Ruscus hypophyllum*, **galzeran major**
- 54 *Salvia officinalis*, **sàlvia**
- 55 *Santolina chamaecyparissus*, **santolina**
- 56 *Sambucus nigra*, **saüc**
- 57 *Viburnum rhytidophyllum*
- 58 *Viburnum suspensum*
- 59 *Viburnum tinus*, **marfull**
- 60 *Viola catalonica*, **viola**
- 61 *Vitex agnus-castus*, **aloc**
- 62 *Wisteria sinensis*, **glicina**

■ Falgueres i afins

- 63 *Adiantum capillus-veneris*, **falzia**
- 64 *Asplenium scolopendrium*, **llengua de càrvol**
- 65 *Cyrtium falcatum*, **falzia murera**
- 66 *Dicellaena antarctica*
- 67 *Droopteris filix-mas*, **falguera mascle**
- 68 *Equisetum telmateia*, **cua de cavall grossa**
- 69 *Polystichum setiferum*, **polístic setifer**

